

CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Kannanotto hallituksen esitykseen eduskunnalle hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 108/2016)

CSC on suomalainen tutkimuksen, koulutuksen ja julkishallinnon ICT-osaamiskeskus, jonka kansallisena erityistehtävänä on ylläpitää ja kehittää valtion omistamaa keskitettyä tietotekniikkainfrastruktuuria ja tarjota sen avulla kansallisia tietotekniikkapalveluita tutkimuksen, koulutuksen, tietohallinnon ja kulttuurin tarpeisiin. CSC:n toiminnan tarkoitus on edistää suomalaisen tutkimuksen, opetuksen, kulttuurin ja hallinnon toimintaedellytyksiä ja näin luoda lisäarvoa CSC:n asiakkaille. CSC on hankintalakiesityksen 15 §:ssä tarkoitettu valtion sidosyksikkö.

Tiivistelmä

Tulevan hankintalain tulee olla linjassa paitsi EU:n hankintadirektiivin, myös muiden EU-maiden hankintalakien kanssa, huomioiden Suomen tutkimus- ja koulutusinfrastruktuurin kansallisen ja kansainvälisen toimintakyvyn. Siksi tulee luopua sidosyksiköille esitetystä 500 000 euron ja 5% osuutta liiketoiminnasta vastaavasta enimmäismäärästä liiketoiminnalle muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa sidosyksikkö on. Sallitun ”ulosmyynnin” enimmäismäärä tulee nostaa takaisin EU-direktiivissä esitettyyn ja muiden EU-maiden toteuttamaan 20 prosenttiin. Lisäksi sidosyksiköiden sekä kansainvälisten järjestöjen ja organisaatioiden välisten sopimusten tulkintaa tulee selventää. Hallituksen esityksessä tulee ottaa selvästi kantaa siihen, ettei ehdotettuja rajoituksia sovelleta tutkimusta ja koulutusta tukevaan yhteistyöhön eikä toimialan järjestäytyneeseen kansainväliseen yhteistyöhön ja kansainvälisille yhteistyöverkostoille ja organisaatioille myytävään palveluun, jolla saadaan palautettua Suomen maksuja kyseisiin kohteisiin.

Toteutuessaan hallituksen esittämällä tavalla kansallinen hankintalainsäädäntö haittaa merkittävästi suomalaisten sidosyksiköiden kykyä tarjota eurooppalaisessa yhteistyössä tuotettavia palveluita sekä suomalaisille että eurooppalaisille tutkimus- ja koulutusalan toimijoille, joihin se ei ole sidosyksikkösuhteessa.

EU:n jäsenmaiden välisessä vertailussa Suomi on Puolan ohella ainut jäsenvaltio, jossa asetetaan direktiiviä tiukemmat rajat sidosyksikön liiketoimintaan. Hallituksen esitys käytännössä lamaannuttaa sidosyksiköiden kansainvälisen tutkimusinvestointien kotiuttamisen. Lisäksi horisontaalisen yhteistyön määrittely ei kata kaikkia yleisen edun mukaisia toimintoja.

Hallituksen esityksessä ei ole huomioitu sitä, että sidosyksikköjen resursseja hyödynnetään suomalaisen teollisuuden ja suomalaisten tutkimusyhteisöistä alkunsa saaneiden korkean teknologian PK-yritysten uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen ja kansainvälisen kilpailukykyä edistämiseen. Suomen ei siksi tulisi lainsäädännöllä rajoittaa esimerkiksi suurteholaskennan hyödyntämisen kautta muodostuvaa uutta liiketoimintapotentiaalia saati luontaista synergiaa julkisen tutkimuskentän ja yksityisten innovatiivisten yritysten välillä.

Jos palveluita ei voida hankintadirektiivin sallimissa rajoissa tarjota myös suomalaiselle elinkeinoelämälle, vaikeutetaan erityisesti pienten suomalaisten teknologiayritysten asemaa kansainvälisessä kilpailussa. PK-yritysten toimintamahdollisuuksien tukeminen on korkealla myös EU:n asialistalla.

Hallituksen esitys on pääministeri Sipilän hallituksen kärkihankkeiden ”Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi” ja ”Rakennetaan digitaalisen liiketoiminnan kasvu ympäristö” vastainen. Esitys ei tue veronmaksajien jo kertaalleen maksamien resurssien käyttöönottoa valtion tutkimuslaitos- ja korkeakoulututkimuksen ulkopuolella.

Lisäksi on huomattava, että on olemassa myös muita keinoja puuttua kilpailun mahdolliseen vääristämiseen. Näitä keinoja ovat kilpailulain 4a luvun mukaiset toimenpiteet kilpailun tasapuolisuuden turvaamiseksi julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan välillä, sekä aktiivinen omistajapolitiikka.

Seuraavissa kappaleissa tuodaan esiin huomioita ja perusteluja. Jos kysymyksiä herää, annamme mielellämme lisätietoja (yhteystiedot lopussa).

CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy:n kansallinen erityistehtävä

Yhtiöjärjestyksensä mukaisesti CSC voi vähäisissä määrin myydä liiketaloudellisin perustein tuotteita ja palveluita muille kuin omistajille. Yhtiön ulosmyynnillä mahdollisesti tuottama voitto käytetään yhtiön toiminnan kehittämiseen tukien erityistehtävän toteutumista.

Valtio omistaa tällä hetkellä CSC:n koko osakekannan. Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on kuitenkin 6. syyskuuta 2016 päättänyt puoltaa CSC:n omistuspohjan laajentamista siten, että CSC:n osakkaiksi tulevat kaikki korkeakoulut. Valtio säilyttää omistusjärjestelyssä osakeyhtiölain mukaisen määräänemmistön yhtiön omistajana.

Puhuttaessa laajoista valtakunnallisista tietotekniikkapalveluista esimerkiksi tutkimuksen ja koulutuksen alueilla, keskitetty ja yhteentoimiva ratkaisu on luonnollisin ja kustannustehokkain tapa järjestää näiden palveluiden saatavuus ja ylläpito. Esimerkiksi tutkimusverkkojen kohdalla järjestelmien toimivuuden kannalta on todettu kansainvälisesti tarkoituksenmukaiseksi, että yhdellä maantieteellisellä alueella on yksi kyseisen järjestelmän toimija.

Keskitetyn tietotekniikkainfrastruktuurin ansiosta taataan eri järjestelmien välinen yhteentoimivuus, jolloin työskentely tehostuu, resursseja säästyy eikä päällekkäisiä toimintoja tarvita. Avoimet rajapinnat lisäksi mahdollistavat palvelukehityksen, josta syntyy myös uudenlaista liiketoimintaa, ja jolla helpotetaan asiakkaiden, CSC:n tapauksessa esimerkiksi tutkijoiden ja opiskelijoiden arkea.

Esitetyt rajoitukset ja niiden vaikutukset sidosyksiköiden liiketoiminnalle

1. Suomen linja poikkeaa muista EU-maista: suomalaisten toimijoiden asema EU:n sisämarkkinoilla heikkenee. Tieteen ja koulutuksen infrastruktuuripalveluiden yhteentoimivuus ja tehokkuus kärsii

Hankintadirektiivin 12 artiklassa säädetään sidosyksikön toiminnan kohdistumisen vaatimuksesta siten, että yli 80 prosenttia sidosyksiköksi määritellyn toimijan toiminnoista tulee kohdistua siihen määräysvaltaa käyttävään tahoon. Käsillä olevan hallituksen esityksen mukaisesti sidosyksikkö saisi kuitenkin harjoittaa enintään viiden prosentin ja enintään 500 000 euron osuuden liiketoiminnastaan muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Erityisen ongelmallista hallituksen esityksessä on se, että sidosyksiköille ehdotetaan hankintamenettelyä koskevaa EU-direktiiviä¹ tiukempaa rajaa harjoittaa markkinaehtoista liiketoimintaa muiden kuin siihen määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden kanssa. Suomen kilpailukyvyn näkökulmasta on syytä pohtia, onko meillä todella perusteita asettaa tiukemmat rajoitukset sidosyksiköiden liiketoiminnalle kuin mitä EU-tasolla on säädetty.

Euroopan jäsenmaiden välisessä vertailussa² Suomi on tällä hetkellä Puolan ohella ainut jäsenvaltio, jossa asetetaan direktiiviä tiukemmat rajat sidosyksikön liiketoimintaan. EU-tasolla 20 prosentin ulosmyyntirajaa ei ole koettu kilpailuneutraliteettiongelmaksi, mutta hallituksen esityksessä on tehty päinvastainen tulkinta. Ratkaisulla voi olla syrjiviä vaikutuksia EU:n sisämarkkinoiden näkökulmasta. Nyt esitetyn sääntelyn tullessa voimaan suomalaiset sidosyksiköt eli in-house -yhtiöt ovat epäedullisemmassa kilpailuasetelmassa verrattuna kaikkiin muihin EU-alueen in-house -yhtiöihin, kun tarkastellaan mitä tahansa EU:n jäsenmaata.

Lisäksi myös kansallinen tarkastelukulma on hallituksen esityksessä liian kapea, eikä huomioi riittävästi suomalaisten sidosyksiköiden erityispiirteitä. Hallituksen esityksen yleisperusteluissa, kohdassa 4.7. todetaan, että ”sidosyksiköiden ja hankintayksiköiden yhteistyön haitallisten markkinavaikutusten vähentyessä kilpailun voidaan arvioida tehostuvan, mikä voi johtaa halvempiin hintoihin tai parempaan hinta-laatusuhteeseen ja siten julkisten varojen tehokkaampaan käyttöön.” Erityisesti Suomen pienillä markkinoilla tieteen ja koulutuksen infrastruktuuripalveluiden hinnat muille kuin CSC:n omistajille voivat nousta ja yhteentoimivuus kärsiä. On riski, että esitetty rajoitus johtaa julkisten varojen tehottomampaan käyttöön. On myös huomattava, että ostovelvollisuutta CSC:ltä ei ole, eli yhtiön on koko ajan osoitettava tehokkuutensa suhteessa muihin toimijoihin.

Lisäksi yksityiskohtaisissa perusteluissa 15 §:n kohdalla todetaan, että ”sidosyksiköt voisivat vähäistä suuremman tällaisen myynnin kautta vääristää kilpailua markkinoilla muiden toimittajien kanssa hyödyntämällä määräysvaltaa käyttäviltä hankintayksiköiltä kilpailuttamatta saatuja ja sidosyksikölle edullisia hankintasopimuksia”. Tässä yhteydessä tulee huomioida, että palvelut yksikön omistajille on joka tapauksessa hinnoiteltava omakustannusperusteisesti – CSC:n tapauksessa koskien myös muuta suomalaista tutkimus- ja koulutuskenttää ja julkishallintoa. Mahdollisuutta ja taloudellista liikkumavaraa kilpailun vääristämiseen ei näin ollen ainakaan CSC:n tapauksessa ole. Markkinaehtoisesti sovellettavat hinnat puolestaan määräytyvät liiketaloudellisin perustein, kuitenkin aina varmistaen täysi kustannuskattavuus. Mikäli CSC:n markkinaehtoisesti hinnoittelemaat palvelut ovat kilpailukykyisiä, osoittaa

¹ Euroopan Parlamentin ja Neuvoston direktiivi 2014/24/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/fi/TXT/?uri=CELEX:32014L0024>

² Liite 1. Selvitys - Sidosyksiköt ja ulosmyynti.

se toiminnan tehokkuutta, mitä ei voitane pitää kilpailua vääristävänä tekijänä. Hankintalain näkökulmasta on hyvä lisäksi huomioida, että CSC on hankintayksikkö, joka kilpailuttaa omat hankintansa, joten tuotannontekijät ovat kilpailutettuja.

2. Sidosyksikön suurteholaskenta ja digitaaliset palvelut eivät jatkossa enää voi hyödyttää myös suomalaista elinkeinoelämää

Euroopan komissio on todennut selvityksessään³, että suurteholaskentaan tehtyjen investointien tuotto prosentti on erittäin korkea. Keskitetty laskentakapasiteetti, joka ei ole alttiina yliopistojen paikallisille muutoksille, tarjoaakin selkeän kilpailuedun ulkomaisiin toimijoihin nähden. Erinomaiset laskentaresurssit ja siihen liittyvä korkeatasoinen asiantuntijaosaaminen ovat olleet edellytys myös kansallisesti ja kansainvälisesti kilpaillun tutkimusrahoituksen saamisessa ja tieteen läpimurroissa.

Opetuksen digitalisoitumisen ja massadatan hyödyntämisen edistämiseksi hallitusohjelman kärkihankkeiden mukaisesti ei tulisi sulkea ovea tulevaisuuden yhteentoimivuutta edistävältä tietotekniikkapalveluiden kehittämiseltä, jossa CSC:llä on osaamisensa ja kansallisten tietovarantojensa puolesta merkittävä rooli. Tässä roolissa toimiminen edellyttää valmiutta myydä palvelua myös muille kuin valtion keskushallinnolle ja korkeakouluille.

Sidosyksikön resursseja hyödynnetään myös suomalaisen teollisuuden uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen ja kansainvälisen kilpailukykyyn edistämiseen. Suomen ei tulisiakaan lainsäädännöllä rajoittaa esimerkiksi suurteholaskennan hyödyntämisen kautta muodostuvaa uutta liiketoimintapotentiaalia. Jos näitä palveluita ei voida hankintadirektiivin sallimissa rajoissa tarjota myös suomalaiselle elinkeinoelämälle, vaikeutetaan erityisesti pienten suomalaisten teknologiayritysten asemaa kansainvälisessä kilpailussa.

Käsillä oleva hallituksen esitys hankintamenettelystä on tältä osin Sipilän hallitusohjelmassa esitetyn kärkihankkeen "Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi" vastainen eikä se tue olemassa olevien resurssien täysimääräistä ja laajempaa käyttöönottoa esimerkiksi korkeakoulututkimuksen ulkopuolella. Yhtälailla esitys on ristiriidassa kärkihankkeen "Rakennetaan digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristö" kanssa, sillä CSCn asiantuntemus ja resurssit tällä toimialalla ovat Suomen laajuisesti ainutkertaista eikä päällekkäisten järjestelmien ja palveluiden rakentaminen ole kustannustehokasta saati kilpailukyky mielessä kannattavaa.

3. EU-yhteistyön väheneminen heikentää Suomen kilpailukykyä

EU:n puiteohjelmien tutkimukselle ja kehitykselle suuntaama rahoitus on tarkoitettu kehitysvaiheen tueksi, ja tarkoituksena on, että kehitysvaiheen jälkeinen pysyvä toiminta tapahtuu muulla kuin EU:n tuella. Tällöin esimerkiksi hankkeessa kehitetty yhteinen biotieteiden tutkimusta tai tutkimusdatan käyttöä tukevan yhteentoimivan eurooppalaisen infrastruktuurin pitkän tähtäimen kestävällä pohjalla oleva käyttö rahoitetaan paitsi kansallisella rahoituksella, myös eurooppalaisten tieteellistä palvelua tarjoavien keskusten toisilleen maksamilla sekä tutkimusorganisaatioiden keskuksille maksamilla käyttömaksuilla.

³ Study on "High Performance Computing in the EU: Progress on the Implementation of the European HPC Strategy", <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/study-high-performance-computing-eu-progress-implementation-european-hpc-strategy-final-report>

Jos hallituksen esitys toteutuu, suomalaiset sidosyksikkötoimijat jäävät ulos sellaisista pysyvistä infrastruktuurijärjestelyistä, joihin ne eivät voi osallistua muita alemman ulosmyyntirajan takia. Myös suomalainen tutkimuskeskus pystyy muita eurooppalaisia tutkijoita huonommin hyödyntämään yhteistyön kohteena olevaa palvelua.

Ulosmyyntipykälän epäsuhta asettaa Suomen epäedulliseen asemaan muihin eurooppalaisiin sidosyksiköihin nähden esimerkiksi kilpailtaessa kansainvälisten tutkimusinfrastruktuurien investoinneista ja palvelutuotannosta.

Tilannetta voidaan kuvata esimerkillä, jossa suomalaisella in-house -yhtiöllä olisi tällä hetkellä vanhan käytännön mukainen noin 10 prosentin ulosmyynti, josta esim. puolet suuntautuisi ulkomaille, vaikkapa Viroon ja Ruotsiin. Lakimuutoksen jälkeen in-house -yhtiön olisi käytännössä joko luovuttava sidosyksikköasemastaan tai valittava mistä ulosmyyntiasiakkaista se luopuu. Mikäli ratkaisu olisi luopua ulosmyyntiasiakkaista, ulkomaisille – usein yhdessä rakennettua palvelua tarjoaville – in-house -yhtiöille avautuisi mahdollisuus alkaa tarjota palveluitaan sekä suomalaisen sidosyksikön entisille asiakkaille että myös enenevässä määrin Suomen markkinoille. Sidosyksiköiden toimintaa tarkasteltaessa⁴ selviää, että varsin monella suomalaisella sidosyksiköllä on myös kansainvälistä toimintaa.

Ristiriita syntyy myös suhteessa pääministeri Sipilän lausuntoon⁵, jonka mukaan hallitus etsii keinoja tutkimuksen ja tuotekehityksen rahojen lisäämiseksi. Suomen nykyisessä taloudellisessa tilanteessa EU:n eri rahoitusinstrumentit ovat luonnollinen ratkaisu tutkimuksen ja kehityksen rahoitusvajeen kattamiseksi. Rahoituksen saaminen voi kuitenkin vaikeutua, mikäli rahoitusinstrumenttien vaatimien omarahoitusosuuksien kerääminen rajoittuu uuden hankintalain myötä. Direktiivin mukaisesti rajoitetulla markkinaehtoisesti hinnoitellulla katteellisella ulosmyynnillä tehokkaasti toimivilla eurooppalaisilla in-house -yhtiöillä on mahdollisuus täydentää kehityshankkeisiin vuosittain tarvittavaa omarahoitusosuutta.

4. Horisontaalisen yhteistyön määritelmä ei riitä kattamaan kaikkea yleisen edun mukaista toimintaa

CSC:n tarkoitus valtion erityistehtävänä on edistää suomalaisen tutkimuksen, koulutuksen, kulttuurin ja hallinnon toimintaedellytyksiä kehittämällä ja ylläpitämällä yhteentoimivia IT-palveluita julkisten toimijoiden erityistarpeisiin. Esityksen 16 § saattaa kuitenkin muodostaa harmaan alueen eri toimijoiden välisen yhteistyön ympärille: mitä yleisen edun mukaisella yhteisellä palvelutehtävällä tarkoitetaan?

On ongelmallista, mikäli erilaiset hankintayksiköt, esimerkiksi opetusalan organisaatiot, kirjastot, museot, arkistot ja yliopistollisten sairaaloiden tutkimustoiminta (esim. biopankit) eivät pystyisi riippumatta sijoittumisestaan julkishallinnossa yhdenvertaisesti hyödyntämään CSC:n tarjoamaa yhteentoimivaa koulutusalan sekä laskenta- ja tallennusinfrastruktuuria sekä niihin liittyvää korkeatasoista asiantuntijaosaamista. Hallituksen esityksessä olisi syytä täsmentää 16 §:ssä esitettyä määritelmää yleisen edun mukaisista palveluista, joita hankintayksiköt toteuttavat yhteistyössä ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi sekä esittää, ettei ehdotettuja ulosmyyntirajoituksia sovelleta tutkimusta ja koulutusta tukevaan yhteistyöhön eikä toimialan järjestäytyneeseen kansainväliseen yhteistyöhön ja kansainvälisille yhteistyöverkostoille ja organisaatioille myytävään palveluun, jolla saadaan palautettua Suomen maksuja kyseisiin kohteisiin

⁴ Liite 2. Sidosyksiköt Suomessa.

⁵ <http://yle.fi/uutiset/3-9182714>

Hankintalakiesitys aiheuttaa riskin, että Suomen mahdollisuus osallistua eurooppalaisiin ja kansainvälisiin koulutus- ja tutkimusalan non-profit- ja in-house -toimijoista rakentuviin verkostoihin kapenee maksajaksi ja julkisen rahoituksen saajaksi, silloin kun sitä on kansallisesti tai kansainvälisesti saatavilla. Suomen tavoitteen tulisi olla, että yhteistyö johtaa siihen, että tutkimusinfrastruktuurit investoivat Suomeen ja ostavat palvelua Suomesta, jolloin myös suomalainen tietotekniikan palveluekosysteemi kehittyy.

Erilaisten EU:n rahoitusinstrumenttien avulla on mahdollista lisätä kansallista toimeliaisuutta ja kasvattaa kansainvälisiä verkostoja, jotka Suomelle vientiriippuvaisena maana ovat elintärkeitä. EU on vallitsevan talouskriisin aikana nähnyt elintärkeäksi varmistaa tutkimuksen kautta saatavaa kasvua ja innovaatioita. Euroopan komission Horisontti 2020-puiteohjelmassa rahoitusta jaetaan yhteensä lähes 80 miljardia euroa vuosien 2014–2020 aikana. Suomen tutkimukselle ja innovaatiolle osoittama julkinen rahoitus sitä vastoin on vähentynyt viimeisten vuosien aikana, jolloin katseet tulee entistä vahvemmin suunnata EU:hun. Pääministeri Sipilä onkin todennut hallituksen pohtivan erilaisia keinoja tutkimuksen ja tuotekehityksen rahojen lisäämiseksi, ja tässä eräänä vaihtoehtona toimii EU-rahoitus.

EU-rahoitus edellyttää kuitenkin aina omarahoitusosuutta, jota voidaan saada myös suomalaisilta yksityisiltä toimijoilta. CSC on mukana useissa kansainvälisissä hankkeissa, projekteissa ja tutkimusinfrastruktuureissa, joiden avulla Suomessa toimivia tutkijoita voidaan verkottaa laajempiin tutkimusyhteisöihin ja joiden kautta tutkijat Suomessa pääsevät käsiksi tehokkaampiin resursseihin ja tietojärjestelmiin.

Tarkasteltaessa kansainvälisiä järjestöjä ja toimijoita törmätään jälleen Suomen asemaa koskeviin ongelmiin. Hallituksen esityksessä tulisi ottaa selvästi ja tyhjentävästi kantaa siihen, ettei ehdotettua hankintamenettelyä koskevaa lakia sovelleta seuraavaksi lueteltuihin toimijaryhmiin ja sellaiseen niiden kanssa tehtyyn yhteistyöhön, joka perustuu näihin yhteistyömuotoihin sisältyviin maksullisena tarjottaviin palveluihin:

1. Hallitusten väliset järjestöt (*intergovernmental organisations*): Järjestöt, joissa Suomen valtio on erilaisin valtiosopimuksin osallisena. Esimerkkeinä CERN, EMBL, ESA, ELIXIR, Pohjoismaiden neuvosto.
2. Voittoa tavoittelemattomat kansainväliset järjestöt (*not-for-profit international organisation*), joissa CSC on Suomen valtion toimeksiannosta jäsenenä: EGI.eu, PRACE AISBL, GÉANT. CSC:n määräysvalta on välillistä näissä tilanteissa, mikä synnyttää ns. harmaan alueen tulkittaessa näiden järjestöjen kanssa tehtäviä sopimuksia.
3. Eurooppalaiset tutkimusinfrastruktuurikonsortiot (*European Research Infrastructure Consortium ERIC*), joissa Suomen valtio on jäsenenä. Esimerkkeinä ICOS ERIC ja CLARIN ERIC. ERIC-asema tarkoittaa, että hankkeella on oikeushenkilöasema EU:n lainsäädännön perusteella.
4. Kansalliset ja kansainväliset järjestöt, joiden kanssa CSC:llä on yhteistyösopimus. Esimerkkinä EUDAT CDI. Näissä tilanteissa organisaatioiden välillä liikkuu rahavirtoja eriytyneen työnjaon perusteella eikä tätä voida tulkita suoranaiseksi ulkoiseksi myynniksi.

Toimiessa näiden järjestöjen ja oikeushenkilöaseman omaavien toimijoiden kanssa tulee ottaa lisäksi huomioon niiden omat säännökset hankinnoista. Mikäli kansallinen hankintamenettelyjä koskeva lainsäädäntö ei anna yksiselitteistä tulkintasuuntaa näiden toimijoiden kanssa tehdystä yhteistyöstä, tilanne tulee olemaan sekava eikä näin ollen tue kansainvälisten verkostojen muodostumista Suomessa. Tämä voi pahimmassa tapauksessa haitata Suomen kilpailukykyä, jos suomalainen toimija (tässä tapauksessa CSC) menettää osuutensa kansainvälisessä yhteistyössä, mikä tarkoittaa sitä, että myös tästä yhteistyöstä

Suomeen kotiutunut raha kotiutuu vastedes muihin maihin. Kansainvälisten verkostojen rajoittaminen ei tue suomalaista tiedettä ja tutkimusta, eikä siten edistä Suomen kansallista innovaatiopotentialia – pikemminkin päinvastoin. Kansallisessa lainsäädännössä tämä direktiivissä määritelty horisontaalisen yhteistyön liian suppea määrittely on huomioitava, ja tarvittaessa yhteistyöstä on säädettävä erikseen.

Edellä mainittuihin perusteluihin vedoten esitämme seuraavia muutoksia hallituksen esitykseen:

- 1. Valtion sidosyksiköiden sallitun "ulosmyynnin" enimmäismäärä nostetaan takaisin EU-direktiivissä esitettyyn ja muiden EU-maiden toteuttamaan 20 prosenttiin.**
- 2. Sidosyksiköille esitetystä 500 000 euron "ulosmyynnin" enimmäismäärästä luovutaan.**
- 3. Otetaan huomioon direktiivissä määritellyn horisontaalisen yhteistyön lisäksi myös muu yleisen edun mukaisen toiminta. Tästä pitää tarvittaessa säätää erikseen.**

Lisätietoja:

CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Kimmo Koski, Toimitusjohtaja, kimmo.koski@csc.fi , puh. 050 381 9777

Katri Kulju, Senior Procurement Specialist, katri.kulju@csc.fi, puh. 040 582 6682

Irina Kupiainen, Kehityspäällikkö, irina.kupiainen@csc.fi, puh. 050 381 2644

4.10.2016

Procurement Training and Counseling Services

CSC-TIETEEN TIETOTEKNIIKAN KESKUS OY:N PYYNNÖSTÄ

EU-MAIDEN VERTAILU KOSKIEN SIDOSYKSIKÖIDEN OIKEUTTA MYYDÄ PALVELUITAAN MUILLE KUIN OMISTAJILLEEN**1. Kysymyksenasettelu ja tausta**

Selvityksen aiheena on tutkia, miten Pohjoismaissa ja muualla Euroopassa hankintalakeihin kirjataan tai on kirjattu hankintadirektiivin¹ mukainen ulosmyynti sidosyksiköiden² ulkopuolelle, eli ns. ylimyynti.

Hankintadirektiivissä ulosmyynnillä tarkoitetaan sitä, että sidosyksiköllä olisi oikeus myydä palveluitaan enintään 20 %:ia muille kuin siihen määräysvaltaa käyttäville hankintayksiköille.³ Ulosmyyntiosuuden rajoittamisen sääntelyllä pyritään siihen, että kilpailu markkinoilla ei vääristyisi.

Hallituksen esityksen⁴ mukaan suomalainen sidosyksikkö saisi kuitenkin pääsäännön mukaan myydä enintään viiden prosentin ja enintään 500 000 euron osuuden liiketoiminnastaan muille kuin niille hankintayksiköille, joiden määräysvallassa se on.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU, 26 päivänä helmikuuta 2014, julkisista hankinnoista.

² Sidosyksiköllä tarkoitetaan sellaista oikeushenkilöä, joka on hankintayksikköön nähden muodollisesti erillinen ja päätöksenteon kannalta itsenäinen, jota hankintayksikkö valvoo yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa. Sidosyksikön tulee tuottaa pääosa palveluistaan omistajilleen. Ylimyynti on se osuus palveluista, jonka sidosyksikkö voi myydä muille kuin omistajilleen. Käytännössä kysymys on siitä, voiko sidosyksikön omistaja (hankintayksikkö) ostaa suoraan ilman kilpailuttamista oman sidosyksikkönsä (oman yhtiönsä) palveluita. Esim. voiko VM ostaa HAUS kehittämisskeskus Oy:n tai CSC:n palveluita kilpailuttamatta niitä. Jos ylimyyntiä on liikaa, sidosyksikköasemaa ei ole.

³ Voimassaolevan hankintadirektiivin 12 artiklan 1 kohdan mukaan:

1. Hankintasopimus, jonka hankintaviranomainen tekee yksityisoikeudellisen tai julkisoikeudellisen oikeushenkilön kanssa, jää tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

- a) hankintaviranomainen käyttää kyseisessä oikeushenkilössä samanlaista määräysvaltaa kuin omissa yksiköissään;
- b) yli 80 prosenttia kyseisen määräysvallassa olevan oikeushenkilön toiminnoista suoritetaan niiden tehtävien täyttämiseksi, jotka se on vastaanottanut määräysvaltaa käyttävältä hankintaviranomaiselta tai muilta kyseisen hankintaviranomaisen määräysvallan alaisilta oikeushenkilöiltä; ja
- c) määräysvallan alaisessa oikeushenkilössä ei ole suoria yksityisiä pääomaosuuksia lukuun ottamatta perussopimuksen mukaisia kansallisissa säännöksissä vaadittuja yksityisen pääomaosuuden muotoja ilman määräysvaltaa ja ilman suojaamista, jotka eivät vaikuta ratkaisevasti määräysvallan alaisen oikeushenkilön päätöksiin.

Hankintaviranomaisen katsotaan käyttävän oikeushenkilössä samanlaista määräysvaltaa kuin omissa yksiköissään ensimmäisen alakohdan a alakohdassa tarkoitetulla tavalla, jos se käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa määräysvallan alaisen oikeushenkilön strategiaan tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin. Tällaista määräysvaltaa voi käyttää myös toinen oikeushenkilö, joka on samalla tavoin hankintaviranomaisen määräysvallassa.

⁴ HE 108/2016 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi.

Osoite	Y-tunnus	Puhelin	Internet ja sähköposti
Simonkatu 12 A 7 00100 Helsinki Finland	1916929-5	050 541 8615	www.ptcs.fi etunimi.sukunimi@ptcs.fi

4.10.2016

Procurement Training and Counseling Services

Hankintadirektiivistä ei selviä yksiselitteisesti, onko jäsenvaltioilla oikeutta säätää ulosmyynnistä toisin kuin hankintadirektiivi määrittelee. Selvää lienee se, että kyseessä on maksimiraja, eli yli 20 %:n ulosmyyntiä ei sallittaisi. Se, missä määrin jäsenvaltio voi säätää tiukemmin tuosta rajasta, eli alle 20 %:ia, ei ole hankintadirektiivin perusteella selvää. Hallituksen esityksessä on tältä osin todettu, että kansallisessa laissa voidaan ottaa käyttöön hankintadirektiiviin nähden matalampi prosenttiosuus eli laajempi kilpailuttamisvelvoite, sillä hankintadirektiivit eivät ole tältä osin täysharmonisoivia.⁵

Suomessa on tarkoitus määritellä kolmiportainen menetelmä yhden prosenttiluvun sijasta. Hallituksen esityksen mukaan ulosmyynnin sääntely Suomessa olisi tarkoitus määritellä seuraavasti:

- Sidosyksikkö harjoittaa **enintään viiden prosentin ja enintään 500 000 euron osuuden liiketoiminnastaan** muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on.
- **prosenttiosuus on 10**, kun hankintayksikön määräysvallassa olevan sidosyksikön **liiketoimintaa vastaavaa markkinaehtoista toimintaa ei ole**.
- liikevaihtoa koskevaa **prosentuaalista rajoitusta ei sovelleta silloin, kun muiden kuin määräysvaltaa yksikköön käyttävien hankintayksiköiden kanssa harjoitetun liiketoiminnan arvo on sopimuksen tekemistä edeltävien kolmen vuoden ajalta keskimäärin alle 100 000 euroa vuodessa**.

Hallituksen esityksen mukaan ulosmyynnin poikkeavaa sääntelyä on perusteltu mm. seuraavasti:

”Hankintadirektiivissä määräysvaltaa käyttäviin hankintayksiköihin suuntautuvan liikevaihdon sallittu prosentuaalinen osuus on asetettu 80 prosenttiin, mutta **kansallisesti sidosyksikön erittäin vähäistä suuremman muihin kuin määräysvaltaa käyttäviin hankintayksiköihin suuntautuvan myynnin on katsottu olevan ongelmallista hankintalainsäädännön ja kilpailuoikeuden kilpailun vääristämisen estämistä koskevien tavoitteiden näkökulmasta**. Sidosyksiköt voisivat vähäistä suuremman tällaisen myynnin kautta vääristää kilpailua markkinoilla muiden toimittajien kanssa hyödyntämällä määräysvaltaa käyttäviltä hankintayksiköltä kilpailuttamatta saatuja ja sidosyksikölle edullisia hankintasopimuksia”

Selvityksessä on tarkasteltu seuraavia näkökohtia:

- Miten asia on ratkaistu muualla?
- Mitä vaikutuksia ehdotetulla sääntelyllä voisi olla EU:n sisämarkkinoilla?

⁵ HE 108/2016 vp, s. 101

4.10.2016

Procurement Training and Counseling Services

2. Ulosmyynnin tiukentamisen vaikutuksista rajat ylittävässä kaupassa

Hankintadirektiivin valmistelussa on kaikkien EU:n jäsenvaltioiden kesken pyritty huomioimaan ulosmyynnistä potentiaalisesti aiheutuva kilpailun vääristyminen ja asia on ratkaistu hankintadirektiivissä kompromissina. Valmisteluhistoriasta voidaan todeta, että ennen hankintadirektiivin voimaantuloa Komissio ehdotti alun perin 10 %:n ulosmyyntisääntöä, mutta kyseistä prosenttia korotettiin hankintadirektiivin käsittelyssä⁶. Lisäksi on huomattava, että on olemassa myös muita keinoja puuttua kilpailun mahdolliseen vääristämiseen, kuten kilpailulain 4a luvun mukaiset toimenpiteet⁷ sekä aktiivinen omistajapolitiikka⁸.

Kansallisesti ehdotettua ulosmyyntiprosentin pienentämistä ei voine pitää vähäisenä toimenpiteenä. Ehdotetut säädökset poikkeavat merkittävästi direktiivin mukaisesta 80 %:n säännöstä. Ehdotetun säädöksen mukaisesti ulosmyyntiosuus voi olla maksimissaan 5 % ja joissain tapauksissa prosentuaalisesti vielä pienempikin sovellettaessa 500 000 euron sääntöä. Mikäli todettaisiin, että ulosmyyntiprosentti on liian suuri, voi tämä johtaa sidosyksikön kannalta tärkeimmän asiakassuhteen tai asiakassuhteiden menettämiseen⁹.

Tällä ratkaisulla voi olla syrjiviä vaikutuksia EU:n sisämarkkinoiden näkökulmasta. Hankintalain valmisteluaineisto keskittyy pääasiassa tarkastelemaan asiaa kansallisesta näkökulmasta. Asialla eli sidosyksiköiden toiminnalla ja julkisia hankintoja koskevilla kilpailuttamisvelvoitteilla sisämarkkinoilla on kuitenkin rajat ylittävä intressi.

Nyt esitetyn sääntelyn tullessa voimaan suomalaiset sidosyksiköt eli in-house yhtiöt ovat epäedullisemmassa kilpailuasetelmassa verrattuna muihin EU-alueen in-house yhtiöihin. Näin on tarkasteltaessa asiaa suhteessa minkä tahansa muun EU:n jäsenmaan sidosyksiköihin. Tehtyyn vertailuun perustuen Suomi on Puolan ohella ainoa maa, joka tulisi sääntelemään ulosmyynnin prosenttiosuuden hankintadirektiivistä poiketen.¹⁰ Kaikki muut jäsenmaat ovat ratkaisseet asian, kuten hankintadirektiivi määrittelee.

⁶ Komission ehdotus 20.12.2011

⁷ Kilpailulaki 4a luvussa on säädetty kilpailun tasapuolisuuden turvaamisesta julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan välillä.

⁸ Sille ei liene estettä, että lähtökohtaisesti palvelua tuotetaan vain marginaalisesti muille kuin omistajille. Se, että hankintalaki sallisi sidosyksikön myydä 20 %:ia markkinoille ei automaattisesti tarkoittaisi, että näin tapahtuu, vaan lainsäädäntö mahdollistaisi myös harkintavallan käytön. Määräysvaltaa käyttävät omistajat voisivat omilla toimillaan vaikuttaa siihen, että ulosmyyntiosuus on pienempi.

⁹ Mikäli sidosyksikkö menettää sidosyksikköasemansa liian suuren ulosmyynnin takia, tämän omistajan olisi kilpailutettava kaikki hankinnat, jotka omistaja on siihen saakka voinut ostaa suoraan ilman kilpailuttamista sidosyksiköltä. Mikäli näissä hankinnoissa ylittävät EU-kynnysarvot, tulisivat ao. hankinnat EU:n laajuisen kilpailutuksen piiriin.

¹⁰ Liite 1 Sidosyksikkösääntely EU-maissa. Puolassa ulosmyynti on ratkaistu 10/90% jaolla eli perusprosentti ulosmyynnille on Puolassakin korkeampi kuin Suomessa. Maltan ratkaisusta ei ollut tietoja saatavilla.

Osoite	Y-tunnus	Puhelin	Internet ja sähköposti
Simonkatu 12 A 7 00100 Helsinki Finland	1916929-5	050 541 8615	www.ptcs.fi etunimi.sukunimi@ptcs.fi

4.10.2016

Procurement Training and Counseling Services

Lähes kaikilla muilla EU:n sidosyksiköillä on näin ollen oikeus myydä palveluitaan 20 %:iin saakka muille kuin määräysvaltaa käyttäville hankintayksiköille, mutta tätä oikeutta ei olisi suomalaisilla sidosyksiköillä. Lainvalmisteluaineistossa ei oteta kantaa siihen vaikutukseen, mikä muiden EU-maiden sidosyksiköiden laajemmalla ulosmyyntioikeudella voi olla suomalaisten sidosyksiköiden asemaan.

Yksi ehdotetun lainsäädännön vaikutuksista voi toteutuessaan olla se, että suomalaisille markkinoille tarjottaisiin erilaisia muiden maiden sidosyksiköiden palveluita aiempaa suuremmalla volyymillä, kun kaikkien muiden EU-maiden sidosyksiköille tulee mahdollisuus kasvattaa kapasiteettiaan. Muiden jäsenmaiden sidosyksiköillä voi hyvin olla hallituksen esityksessäkin mainittu miljoonien eurojen liiketoiminta takanaan.

Tilannetta voidaan kuvata esimerkillä, jossa jollain suomalaisella sidosyksiköllä olisi tällä hetkellä vanhan käytännön mukainen noin 10 % markkinaosuus, josta esim. puolet suuntautuisi ulkomaille, vaikkapa Viroon ja Ruotsiin. Lakimuutoksen jälkeen sidosyksikön olisi käytännössä joko luovuttava suurimmasta asiakkaastaan tai valittava mistä muista kuin pääasiallisen toiminnan piiriin kuuluvista asiakkaista se luopuu. Mikäli ratkaisu olisi luopua ulosmyyntiasiakkaista, ulkomaisille sidosyksiköille avautuisi mahdollisuus tarjota palveluitaan sekä näille suomalaisen sidosyksikön entisille asiakkaille että myös enenevässä määrin Suomen markkinoille.

Olennaista tässä yhteydessä on huomioida myös sidosyksikkösääntelyn tausta. Sidosyksiköt ovat lähtökohtaisesti osa määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden toimintaa. Eli sidosyksikkösääntelyn tarkoituksena on mahdollistaa hankintojen tekeminen ilman kilpailuttamista silloin, kun julkisen sektorin oma toiminta on päätetty yhtiöittää. Sidosyksiköistä aiemmin käytetty in house – termi viittaaakin selkeästi talonsisäiseen toimintaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sidosyksiköt ovat lähtökohtaisesti aina vastanneet julkisen sektorin vastuulla olevien toimintojen hoitamisesta. Sidosyksiköiden toiminta on poikennut julkisen sektorin muusta toiminnasta lähinnä siltä osin, että toimintaa on harjoitettu osakeyhtiömuodossa. Tämä toiminta on usein ollut luonteeltaan sellaista, joilla yksityisiä markkinoita ei merkittävästi ole. Julkisen sektorin vastuulla olevat tehtävät ja niiden hoitaminen, jotka siis on siirretty sidosyksiköiden vastuulle, poikkeavat usein kaupallisesta markkinaehtoisesta toiminnasta.

Itse asiassa myös hallituksen esityksestä käy ilmi se, että sidosyksiköt toimivat usein markkinoilla, joilla kaupallista toimintaa ei ole. HE:ssä on muun muassa todettu seuraavaa:

”Tietyissä tilanteissa hankintayksiköiden määräysvallassa oleva yksikkö voi olla tosiasiallisesti ainoa paikkakunnan, laajemman alueen tai valtakunnallisten markkinoiden palveluntarjoaja:”

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sidosyksiköiden toimintaa ja ulosmyyntiosuutta arvioitaessa, tulisi huomioida markkinat laajemmin. Asiaa ei tulisi tarkastella ainoastaan kansallisten markkinoiden osalta. Myös muiden jäsenmaiden sidosyksiköiden toiminta perustuu julkisen sektorin toimintaan ja samoihin lähtökohtiin. Sidosyksiköiden kanssa samoja tehtäviä hoitavat joillain sektoreilla kaupallisten toimijoiden sijasta muut sidosyksiköt. Nämä samoilla markkinoilla toimivat sidosyksiköt voivat hyvin olla myös muista EU:n jäsenmaista tulevia sidosyksiköitä. Erityisesti näin on silloin, jos kyse on valtion omistamista valtakunnallisesti toimivista sidosyksiköistä.

Osoite

Simonkatu 12 A 7
00100 Helsinki
Finland

Y-tunnus

1916929-5

Puhelin

050 541 8615

Internet ja sähköposti

www.ptcs.fi
etunimi.sukunimi@ptcs.fi

4.10.2016

Procurement Training and Counseling Services

Sidosyksiköiden toimintaa tarkasteltaessa selviää, että varsin monella suomalaisella sidosyksiköllä on myös kansainvälistä toimintaa.¹¹

3. JOHTOPÄÄTÖKSET

Lainvalmisteluaineistossa ei ole huomioitu ulosmyynnin sääntelyä siitä näkökulmasta, että ehdotettu sääntely voi vaarantaa sidosyksiköiden yhdenvertaisen kohtelun suhteessa muiden jäsenmaiden sidosyksiköihin.

Kysymys ei ole puhtaasti pelkästään kansallisesta ratkaisusta, vaan päätöksellä on myös rajat ylittävä vaikutus sisämarkkinoiden toimintaan.

Ulosmyynnin tiukemmalla sääntelyllä voi olla merkitystä jäsenvaltioiden rajat ylittävään kaupankäyntiin ja sisämarkkinoiden toimintaan, ottaen huomioon, että muissa EU-maissa on päädytty tai ollaan todennäköisesti päätyvässä eri ratkaisuun kuin Suomessa. Kaikissa muissa EU-maissa sidosyksiköiden ulosmyyntioikeus tulee tämän hetken arvion perusteella olemaan suurempi kuin Suomessa.

LAATI Asiantuntijat
Jesse Hakkarainen, Jouni Jääskinen ja Pilvi Takala
PTCServices Oy

LIITE 1 Sidosyksikkösääntely EU-maissa
2 Sidosyksiköt Suomessa

¹¹ Liite 2 Sidosyksiköt Suomessa

Sidosyksiköt Suomessa

Suomessa on merkittävä määrä sidosyksiköitä. Yksistään Helsingin kaupunki omistaa noin 90 yhtiötä. ¹ Suomessa oli vuoden 2016 alusta 313 kuntaa ². Valtion omistamia yhtiöitä on listattu alla. Kansainvälisille markkinoille palveluita tuottaa tai voisi tuottaa useampi valtio-omisteinen yhtiö.

Esimerkiksi: CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy: " International projects and collaborative networks. CSC expands Finland's national service offering through European cooperation. CSC is a partner in many international projects and European e-infrastructure and grid projects. A list of CSC's international projects projects can be found below. CSC's international cooperation are of direct benefit to research teams in Finland."³

Esimerkkejä kokonaan omistetuista valtionyhtiöistä ⁴

Valtionyhtiö	Toimiala	Omistaja-ohjaus	Osuus %	Alaraja %
1. A-Kruunu Oy	vuokra-asunnot	YM	100	100
2. Arctia Shipping Oy	jäänmurto	VNK	100	100
3. Omaisuuksienhoito Oy Arsenal Oy (selvitystilassa)	omaisuudenhoito	VM	100	0,0
4. CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy	tietojenkäsittely	OKM	100	100
5. Finavia Oy	lentoliikenne	LVM	100	100
6. Finnpilot Pilotage Oy	luotsauspalvelut	LVM	100	100
7. Finnvera Oy	erityisrahoituslaitos	TEM	100	100
8. Finrail Oy	rautatieliikenteen ohjauspalvelut	VNK	100	100

¹ Lähde: <http://www.hs.fi/kaupunki/a1420951728052>

² Lähde: https://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_Suomen_kunnista

³ Lähde: <https://www.csc.fi/international-projects-and-collaborative-networks>

⁴ Lähde: https://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_Suomen_valtionyhti%C3%B6ist%C3%A4

Osoite

Simonkatu 12 A 7
00100 Helsinki
Finland

Y-tunnus

1916929-5

Puhelin

050 541 8615

Internet ja sähköposti

www.ptcs.fi
etunimi.sukunimi@ptcs.fi

9.	Gasum Oy	maakaasun tukkukauppa	VNK	100	0,0
10.	Governia Oy	rahoitus, kiinteistöt	VNK	100	100
11.	Hansel Oy	yhteishankinnat	VM	100	100
12.	HAUS kehittämiskeskus Oy	koulutus ja konsultointi	VM	100	100
13.	Leijona Catering Oy	ravitsemispalvelut	VNK	100	100
14.	Meritaito Oy	vesiväylät	VNK	100	100
15.	Motiva Oy	energiankäytön tehostaminen	VNK	100	100
16.	Nordic Morning Oyj	painaminen ja kustantaminen	VNK	100	0,0
17.	Posti Group Oyj	posti- ja kuriiritoiminta	VNK	100	100
18.	Solidium Oy	sijoitustoiminta	VNK	100	100
19.	Suomen Erillisverkot Oy	teleliikenne	VNK	100	100
20.	Suomen Lauttaliikenne Oy (Finferries)	lauttaliikenne	VNK	100	100
21.	Suomen Rahapaja Oy	kolikoiden ja mitalien valmistus	VNK	100	51,0
22.	Suomen Teollisuussijoitus Oy	pääomasijoitus	TEM	100	100
23.	Suomen Viljava Oy	viljan käsittely ja varastointi	VNK	100	100
24.	Tapio Oy	metsäpalvelut	VNK	100	100
25.	Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy	teknillinen tutkimus	TEM	100	100
26.	Terrafame Oy	osakkeiden hallinta	TEM	100	0,0
27.	VR-Yhtymä Oy	rautatieliikenne	VNK	100	100
28.	Veikkaus Oy	rahapelit	OKM	100	100
29.	Yleisradio Oy	yleisradiotoiminta	LVM	100	100

Osoite

Simonkatu 12 A 7
00100 Helsinki
Finland

Y-tunnus

1916929-5

Puhelin

050 541 8615

Internet ja sähköposti

www.ptcs.fi
etunimi.sukunimi@ptcs.fi